

Gaul Emil

Diáktükör

Milyenek látják kortársaik ízlését az iparművész-hallgatók?

A Moholy-Nagy Művészeti Egyetem iparművész–rajztanár szakos diákjainak érdeklődését felkeltette kortársaik életformájának, ízlésének tudományos vizsgálata. Jobb kalauzokat el sem lehet képzelni, mint ezeket a még fiatal, de már szakértő, kényes ízlésű ifjú művészeket. De még ezek a szabadságban felnőtt, interneten szocializálódott, a sorsukat Európában kereső egyetemisták is arról számoltak be, hogy kulturális szakadék tátong köztük és a tizenévesek között. Az így „leöregedett” ifjú kutatók tolmácsolásában is újdonságként hat, hogy a bordó körmű, tüllszoknyás, felső tagozatos lányok japán mintát követnek. Vagy hogy a huszonevesek ennyire szeretik a természetet, és hétvégéken nem csak füstös romkocsmákban nyakalnak. Az a megállapítás is mellbevágó, hogy a fiatalok sokféle „törzsi” viselete mennyire egyforma anyás érzelmeket és konzervatív felfogást takar. A rajztanítás iskolai megújításáért küzdő középgeneráció és idősebb harcos-társaik most tudomásul kell hogy vegyék: a vizuális kultúra élete az internetes ifjúsági honlapokon forrong, a diákok alkotókészsége meg digitális fényképezéssel csiszolódik, és már kevesen tudnak elcsöndesedni a parasztkék ceglédi kanna ellipsziseinek rajzolása közben.

Húsz évet töltöttem az Iparművészeti Főiskola¹ Tanárképző Tanszékén, ahol olyan iparművész-hallgatókkal dolgoztam, akik a rajztanári szakot is² felvették. A tanszéken figyeltünk a hallgatók, leendő tanárok személyiségére, ezért hangsúlyt fektettünk annak fejlesztésére. Pszichológiai és pedagógiai tanulmányaikat lehetőleg aktuális lelkiállapotuknak megfelelően próbáltuk elrendezni a tantervben a rendelkezésünkre álló öt év alatt. Az elsős hallgatók a felvételi mámorában úsztak, ugyanis ezer-kétezer jelentkező közül kerültek a száz kiválasztott közé, de az első iskolai feladatok és az ezekkel járó nehézségek után elbizonytalanodtak: Most zseni vagyok, vagy közepes képességű? – merült fel bennük a kérdés. És segített válaszolni a Személyiségpszichológia tantárgy. Az egyetemi hallgatói csoporttudat kialakulásával együtt felmerült bennük egy másik kérdés is: Ki vagyok én másokhoz képest? És erre a kérdésre az Ifjúságszociológia tantárgy válaszolt. Ifjúságszociológiát tanítani bűn lett volna csupán könyvek és előadások alapján, amikor a hallgatók kortársaik körében élnek. Hogy az iskolai tanulmányokat saját tapasztalattal erősítsük meg, terepmunkára hívtuk

1 Később Iparművészeti Egyetem, ma Moholy-Nagy Művészeti Egyetem.

2 Hivatalos elnevezése: Vizuális és környezetkultúra tanár.

a hallgatókat, például a Diákszigetre, hogy bekapcsolódjanak az ott folyó ifjúságkutatásba.³ Egy másik munkában, „Az ifjúság ízlése” kutatásban⁴ huszonötven vettek részt. Néhányan saját érdeklődésük mentén választottak témát, és voltak olyanok, akik a szakdolgozatukat is az ifjúságkutatás tárgyában írták. A következő oldalakon ezekből mutatunk be néhányat, rövidítve.

A különmunka haszna több mindenben jelentkezett. A diákok tapasztalatot szereztek a kutatómunkában, például hány adatot kell összegyűjteni ahhoz, hogy egy feltételezést igazolni tudjunk. Kimondottan szakmai tanulással szolgált például a ruhatervező szakosoknak az ifjúság öltözködésének tanulmányozása, mert jövőre megrendelőik ízlését ismerhették meg testközelből. Hasonlóan hasznosnak bizonyult az építészhallgatók számára a fiatalok térhasználati szokásait vizsgáló „Budapesti fiatalok szórakozóhelyei” kutatás.

A szakmai tanulások mellett nevelési hozadék is volt a munkának. És most nem az önkéntesen szerveződő csoportok önismeret-gazdagító, szociálisérzék-fejlesztő hatására gondolok, vagy arra a motiváló erőre, hogy a munkának nem csupán egy osztályzat megszerzése volt az eredménye, hanem egy valós cél, egy kutatási jelentés, egy mások érdeklődésére is számot tartó produktum létrejötte. A nem várt eredmény az előítéletesség kezelésében mutatkozott. Az emberek általában idegenkedve nézik a tőlük különböző csoportokat, egyéneket, és ez alól természetesen az iparművész-hallgatók sem kivételek. A terepmunka során személyes kapcsolatba kerültek tőlük eltérő ízlésű, eltérő szociális helyzetű, más sorsú kortársakkal. Megismerték a mintában szereplő személyek társas kapcsolatait, értékválasztását, és az adatfelvétel, beszélgetés közben átértékelték a másik döntéseinek indoklását és igazságát. A kutató hallgatók érzelmei gyakran túlcaptak a megértésen és elfogadásra, nemegyszer megszerették a „vizsgálati személyt”. Tapasztalataim szerint a közös kutatómunka nagyon előnyös volt a diákok tanulása és érése szempontjából. Meggyőződésem, hogy a tanulók megismerése, az osztálytermi lehetőségeken túli mélységek feltárása nemcsak a tanárképzős diákok, hanem a gyakorló tanárok számára is hasznos lehet. Ahogy a ránk hagyományozott kultúra átadását végezzük, magától értetődő az érdeklődés és igény bennünk, tanároknak arra, hogy diákjaink életét, problémáit mind mélyebben és átfogóbban megismerjük. Egyben az irántuk mutatott érdeklődés hitelesíti bennünket legjobban, és ez ösztönzi őket leginkább a világ hasonló megismerésére.

3 GÁBOR KÁLMÁN – GAUL EMIL – SZEMERSZKI MARIANNA: Trendek a szigetkutatásban. *WEB, a Max Weber szociológiai szakkollégium lapja*, 2006. 1–2. Kolozsvár, 9–35.

4 A kutatás az Országos Tudományos Kutatási Alap támogatásával jött létre (OTKA 2005/F 61 405). Kutatóhallgatók: Ambrus Noémi, Bagdán Erika, Bakos Kata, Csóka Ágnes, Dániel Péter, Geisbühl Tünde, Kővári Júlia, Lázár Zsuzsanna, Lukács Gyöngyi, Micheller Erzsébet, Nagy Júlia, Némethné Foki Ildikó, Péter Natália, Rabb Tímea, Reményi Brigitta, Simon Tünde, Szőrényi Tamás, Tóth-Vásárhelyi Réka, Völgyesi Attiláné, Vörösné Péter Mária. Kutatási titkár: E. A. Németh Márta, statisztika: Tóth Attila, adatrögzítés: Rablóczy Györgyné, képszerkesztő: Veisz Kata. Szakértők: Bicsérdi Ágnes, Bíró Titanilla, Huszti Andrea, Kővári Júlia egyetemi hallgatók. Bővebben: GAUL EMIL: Ismerjük még diákjainkat? A középiskolás korúak öltözködése, kulturális ízlése és értékei egy országos ifjúságkutatás tükrében. *Iskolakultúra*, 2008. 11–12. sz. 89–101.